

Şyglyyet melekleri / makalajyklar toplumy – Marina Swetaýewa

Category: Goşgular, Kitapcy, Şyglyyet melekleri

написано kitapcy | 21 января, 2025

Şyglyyet melekleri / makalajyklar toplumy – Marina Swetaýewa
MARINA SWETAÝEWA

Marina Iwanowna Swetaýewa (Efron), tanymal rus şahyry.

Özboluşly we gönümel dilli goşgulary ýazan Marina Swetaýewa daşary ýurtlarda giňden tanalyp durmasa-da, XX asyryň rus edebiýatynyň iň ussat şahyrlaryndan hasap edilýär.

Ol 1892-nji ýylyň 8-nji oktyabrynda Moskwada dogulýar. Yaşlygynyň aglabा bölegini Moskwada geçirýär. Kakasy uniwersitetde mugallym, ejesi pianinoçy bolupdyr.

On alty ýasynda Sorbonne uniwersitetine girýär. 1910-njy ýylда «Agşamky depder» («Вечерний альбом») kitabyny çap etdirýär. Kitapdaky goşgular kämil derejede bolmak bilen birlikde

gelejekde-de şunuň ýaly eserleriň dowamynyň boljakdygyna wada berýärdi.

1916-20-nji ýyllarda kagyz gytçylygy bolandygy sebäpli, goşgular neşir edilmeli. Emma dilden dile, elden ele geçip okalýardy. Onuň «Şa gyzy» («Царь девочка») iň tipiki we in ajaýyp goşgularyndan biridir.

Marina Swetaýewa sowet rewolýusiýasyny oñyn garşylamady. Onuň adamsy Sergeý Efron kontrrewolýusioner Ak gwardiyanyň hataryndaky ofiserleriň biridi. Şahyr bu döwürde bolşewiklere garşıyázan goşgular bylen gaýtawuly berkleşdirmäge çalyşyár. Olardan 1917-20-nji ýyllarda ýazan goşgular ýygynndysy «Лебедини стан» bir ak gwardiyacynyň aýalynyň gözli şayady bolan graždanlyk ursunyň liriki taryhydyr. Marina Swetaýewa 1922-nji ýylда SSSR-i terk edip, Berline, soňra Praga gidýär. 1925-nji ýylда Parijde ýaşap başlaýar. «Blok üçin goşgular» («Стихи к Блоку»), «Russiýadan soňra» («После России») daşary ýurtda ýasaýarka çap edilýär. «Ariadna», «Faidra» ýaly klassyky temada ýazylan tragediyalary, «Meniň Puşkinim» («Мой Пушкин») ýaly tankydy kitaplary ýazýar.

Soňky goşgular kitaby bolan «Çehiýa üçin goşgularda» («Стихи к Чехии») nasistleriň Çehoslowakiýany basyp almaklaryna bolan garşylygyny beýan edipdir. Ol 1930-njy ýylда ýazan «Watan hasraty», 1935-nji ýylда ýazan «Watan» goşgular bylen ýurdundan alysda ýaşamagyň hasratyny we Russiýa bolan söýgúsini dile getirýär.

30-njy ýyllaryň ahyrlarynda kommunistler bylen arasy sazlan şahyr adamsyny we gyzyny ýanyna alyp ýurduna dolanyp gelýär. (Olaryň ikisi hem wagty gelende stalinizmiň pidasy bolupdylar).

1939-njy ýylда Marina Swetaýewa Moskwa dolanyp gelýär. Beýik Watançylyk urşy dowam edip durka, Moskwa ewakuirlenýär we şahyr uzak bir oba ugradylýar.

Marina Swetaýewa W.W.Maýakowskiniň özünü atyp öldürmegine örän gynanç bildiripdir we sowet rejimine garşıyáza gidendigine garamazdan Maýakowskiniň ölümüne gynanç bildirip birnäçe goşgulary ýazýar.

1941-nji ýylда Marina Swetaýewa Tatarystanyň Ýelabuga şäherinde özünü asyp öldürýär. Marina Swetaýewanyň şahsy durmuşy buýr-bulaşykdyr. Rus edebiýatyna kämil eserleri bagışlandygyna garamazdan onuň özi ahlak taýdan kämil bir şahsyýet bolmandyr. Ol hatda birsalyň bir aýal maşgala aşyk

bolup, onuň bilen bile ýaşan döwri hem bolupdyr. Şeýle-de bolsa, ol bu ýalňyşlygyndan soňra el çekýär. Durmuşynyň «birinji betbagtçylygy» hasap eden bu döwri barada şahyr şeýle ýazgylary galdyrypdyr:

«Aýal bolup, diňe aýallary ýa-da kişi hökmünde diňe kişieri söýmek, ýa-da bilkastlaýyn inkär etmek aýylgançdyr...»

• **ENEME**

Gara geýinmegi söýdüňmi senem,
Egniňe geýeniň ak däl, garadan.
Aýtsana, eý meniň ýaşajyk enem,
Kim öpdi,
Oýmak deý dodaklaryňdan.

Elleriňden kim sypady zallarda
Şopeniň sazyna pyrlanýan pilläň.
Kim ýylatdy seni sowukda, garda
Towar tutan zülpüşen diýseň ülpüldän.

Gönümelden diýseň agras garaýış
Habar berýär diňe durnuıklylykdan
Juwanlaň gözünde bolýar güýcli ýş,
Ýaşlyk sowulmandyr bu ter dulukdan.

Mümkin zady alyp gidipsiň ýeser,
Alyp bilmedikleň bulardan kändi.
Basypdyr bagryna bu ýuwdarha Ýer
Ýaňy ýigrim ýaşan juwan zenanny.

Mylaýym gün hemem bir tâmiz şemal,
Patrak deý ak ýyldyz öçdi ýok bolup.
Ene! Bu ömrüňe tükeniksiz ar
Seň üçin geldimi kalbyma dolup.

4-nji oktýabr – 1914 ý.

Goşgyny terjime eden: Gözel ŞAGULYÝEWA. Sygryýet melekleri